

Lucian Gruia

CUPRINS

Argument	9
PENTRU O DEFINIȚIE	
1. SPECIFICULUI ROMÂNESC	11
1. Perioada anterioară elogiului	12
2. După eucerina română	13
3. În epoca năvălirii	17
4. În	13
5. Epoca modernă	15
Vișnița românească	20
Concluzii	24
EMINESCU, BLAGA, BRÂNCUȘI –	
NOCTURNUL, CREPUSCULARUL ȘI ZIURNUL	
SPIRITUALITĂȚII ROMÂNEȘTI	28
1. Operele de contur	30
1.1 <i>La Eminescu</i>	30
1.2 <i>La Blaga</i>	31
1.3 <i>La Brâncuși</i>	31
2. Stări pre-ontologice (stările pe loc)	33
2.1 <i>La Eminescu</i>	33
2.2 <i>La Blaga</i>	35
2.3 <i>La Brâncuși</i>	35
3. Stările ontologice (vremurile)	36
3.1 <i>La Eminescu</i>	36
3.2 <i>La Blaga</i>	36
3.3 <i>La Brâncuși</i>	37

LIMES
2016

CUPRINS

Argument 9

PENTRU O DEFINIȚIE

A SPECIFICULUI ROMÂNESC 11

1. Perioada anterioară etnogenezei 12

2. După cucerirea romană 13

3. În epoca năvălirilor popoarelor migratoare 13

4. În epoca principatelor 13

5. Epoca modernă 15

Viziunea românească asupra lumii 20

Concluzii 24

EMINESCU, BLAGA, BRÂNCUȘI –

NOCTURNUL, CREPUSCULARUL ȘI DIURNUL

SPIRITUALITĂȚII ROMÂNEȘTI 28

1. Operele de cotitură 30

1.1 *La Eminescu* 30

1.2 *La Blaga* 31

1.3 *La Brâncuși* 31

2. Stările pre-ontologice (stările pe loc) 33

2.1 *La Eminescu* 33

2.2 *La Blaga* 33

2.3 *La Brâncuși* 35

3. Stările ontologice (vremuirea) 36

3.1 *La Eminescu* 36

3.2 *La Blaga* 36

3.3 *La Brâncuși* 37

4. Gospodărirea plaiului.....	38
4.1 <i>La Eminescu</i>	38
4.2 <i>La Blaga</i>	39
4.3 <i>La Brâncuși</i>	40
5. Sensul existenței	42
5.1 <i>La Eminescu</i>	42
5.2. <i>La Blaga</i>	43
5.3 <i>La Brâncuși</i>	44
6. Mandalele	44
6.1 <i>La Eminescu</i>	44
6.2. <i>La Blaga</i>	46
6.3 <i>La Brâncuși</i>	47
7. Trecerea hotarului lumilor	48
7.1 <i>La Eminescu</i>	48
7.2. <i>La Blaga</i>	49
7.3 <i>La Brâncuși</i>	49
8. Matricea stilistică românească.....	49
8.1 <i>La Eminescu</i>	49
8.2 <i>La Blaga</i>	50
8.3. <i>La Brâncuși</i>	51
9. Eminescu, Blaga și Brâncuși – nocturnul, crepusculul și diurnul spiritualității românești.....	54
EMINESCU REACȚIONAR?.....	58
1. Condițiile istorice, sociale, politice și economice din vremea lui Eminescu	59
2. Gândirea politică a lui Eminescu.....	59
3. Acuzația de reacționarism adusă conservatorilor, inclusiv lui Eminescu, de către liberali.....	62
4. Răspunsul lui Eminescu.....	62
5. Concluzii.....	64

LUCIAN BLAGA – MATRICEA STILISTICĂ ROMÂNESCĂ	67
Matricea stilistică.....	67
MATERIALIZAREA MATRICEI STILISTICE MIORITICE ÎN SCULPTURA BRÂNCUȘIANĂ	71
EMINESCU, BLAGA, BRÂNCUȘI – „ÎN MAREA TRECERE”	81
Eminescu.....	81
Blaga.....	84
Brâncuși.....	86
PETRE ȚUȚEA ÎN CONȘTIINȚA CONTEMPORANILOR SĂI	89
GABRIEL STĂNESCU: MIRCEA ELIADE ODISEEA OMULUI MODERN ÎN DRUM SPRE ITACA.....	99
1. Date biografice semnificative.....	100
3. Teme religioase/mitice/sacre	104
4. Odiseea omului modern.....	106
5. Literatura.....	107
MĂȘTILE LUI EMIL CIORAN	110
METAFIZICA LUI NAE IONESCU	113
Existența	115
<i>Lumea virtuală</i>	116
<i>Lumea reală</i>	116
<i>Lumea intermediară (a cunoașterii)</i>	117
<i>Inseparabilitatea lumilor reale și virtuale</i>	118
<i>Metafizică și religie</i>	118
<i>Mistică, magie, logică</i>	121
<i>Negarea metafizicii</i>	123
<i>Justificarea metafizicii</i>	123
<i>Concluzii</i>	125

GNOSEOLOGIA	
ÎN VIZIUNEA LUI ANTON DUMITRIU	126
MIRCEA VULCĂNESCU – DESPRE	
SPIRITUL ROMÂNESC	133
Concluzii.....	135
Ispitele.....	137
Omul românesc.....	137
CONSTANTIN NOICA – FIINȚA LA ROMÂNI.....	139
Ființa specificată în limba română.....	139
Ființa la Eminescu	141
Ființa la Brâncuși.....	141
Concluzii.....	142
TREI TIPURI DE LOCUIRE ROMÂNEASCĂ:	
BRÂNCUȘIANĂ, CIORANIANĂ, ELIADESCĂ	144
Locuirea brâncușiană.....	145
Locuirea cioraniană	148
Locuirea eliadescă	150
ALEXANDRU SURDU – A SUFLETULUI	
ROMÂNESC CINSTIRE.....	152
FIȘĂ BIOBIBLIOGRAFICĂ	160
ÎN LOC DE POSTFAȚĂ	
Inginerie metafizică... Lucian Gruia,	
Triptic spiritual: Eminescu, Blaga, Brâncuși.....	163

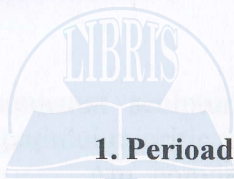

PENTRU O DEFINIȚIE A SPECIFICULUI ROMÂNESC

(Crestomație de Gabriel Stănescu,
Editura Criterion publishing, 2006)

Evoluția vieții se datorează mutațiilor genetice și adaptabilității la mediu. Psihomenalul unui individ e dat genetic și șlefuit de mediul în care trăiește (familia, școala, epoca istorică etc). Specificul unui popor se poate justifica etnogenetic și conviețuirii indivizilor într-un anumit loc (geografic, geopolitic, socio-economic etc.). Conviețuirea tribală, de la desprinderea din animalitate și până în epoca istorică, a condus la formarea unor limbaje, tradiții existențiale fondate arhetipal (după C. G. Jung). Toate acestea au dus la formarea națiunilor și a specificului lor. Manifestările spirituale ale nației cuprind o latură universală și una specifică. Influența aspectelor etnogenetice, a celor de mediu geografic și de istorie, în formarea caracterului specific al unui popor nu pot fi separate exact. Aspectul genetic transmite energia (atitudinea optimistă, neutră sau pesimistă în fața destinului) și înfățișarea biologică, iar conviețuirea comună consfințește tradițiile în conotații specifice. Aceste caracteristici sunt într-o permanentă evoluție, ceea ce-l conduce pe Tudor Vianu să afirme că specificul națiunilor este o problemă atât de vagă încât nu poate fi abordată științific /1/. Chiar el însă, datorită apetitului logic specific (deci individualizarea există), considera **estetica** drept o știință. În replică, George Călinescu afirmă că alogenii în general și evreii în special (și Tudor Vianu aparținea acestei seminiții) reduceau la minim importanța specificului național, de teama de a nu fi expulzați de țările adoptive /2/.

Oricum, Tudor Vianu avea dreptate considerând că specificul național este într-o continuă prefacere, așa încât vom aborda caracteristicile acestuia în succesiunea epocilor istorice concrete.

1. Perioada anterioară etnogenezei

Înainte de cucerirea romană știm de la Herodot că getodacii erau cei mai curajoși, viteji și demni dintre traci. Trăind în codrii răspândiți pretutindeni, având ca ocupații de bază păstoritul și agricultura în puținele locuri neîmpădurite, au dobândit sentimentul comuniunii firești cu natura.

Romanii aveau o anumită demnitate și limpezime solară (mediteraneeană) a gândirii. Între daci și romani existau anumite tradiții comune și chiar înrudiri de limbaj (după cum susțin astăzi unii filologi).

Există cârtitori ai caracteristicilor psihomentale ale geto-dacilor chiar din această etapă anterioară etnogenezei. D. Drăghicescu /3/ afirmă că păstorii daci erau puternici și cruzi, aveau mintea ageră (învățau și de la dușmani lor, romanii), erau ingenioși dar foloseau acesta calitate în scopuri viclene pentru că erau hrăpăreți, egoiști, perfizi și socoteau munca drept umilitoare.

Cea mai frumoasă caracterizare mitologică a epocii dacice ne-o transmite filosoful și logicianul Anton Dumitriu care reconstruiește în acest teritoriu, *Terra Mirabilis* /4/.

Aici, în spațiul carpato-danubiano-pontic, spun mitologiile, s-a petrecut epoca de aur a lui Saturn zis și Zalmoxis, care a fost adorat în Dacia ca rege și zeu; când traci mor se duc să-l întâlnească. Pentru a le întări credința în nemurirea sufletului, el s-a retras trei ani într-o locuință subterană, reapărând apoi cu strălucirea celui reînviat din morți.

Mitologia noastră poartă amprentă apollinică. Cultul lui Apollo Hyperboreanul se practica și în Dacia, în templul din Insula Șerpilor din Marea Neagră, denumită și *insula fericiților*. Templul din calcar alb de aici, despre care vorbește Pliniu cel Bătrân, a fost demontat de ruși și transportat la Sankt Petersburg (afirmă Vasile Lovinescu în *Interpretarea esoterică*

a basmelor românești). Tot din cultul lui Apollo (Apollo Iykos = lumină + lup) am moștenit sigla capului de lup de pe steagul dacic. La traci, zeul războiului se numea Kandaos iar Daous însemna orașul lupilor; de asemenea fugarii proscrisi erau denumiți lupi.

2. După cucerirea romană

Cercetătorii sunt destul de uniformi în prezentarea caracteristicilor poporului român rezultat în urma etnogenezei.

- Mircea Vulcănescu susține că am dobândit un caracter echilibrat, cuviincios, cu frica lui Dumnezeu, în urma creștinării /5/;
- Anton Dumitriu crede că tradițiile asemănătoare ale dacilor și romanilor conduc spre instaurarea unui Weltanschauung comun /4/;
- Acum se formează limba română și amestecul raselor nu poate să conducă decât la creșterea vigoriei biologice.

3. În epoca năvălirilor popoarelor migratoare s-a întărit spiritul de comuniune cu natura care-i proteja pe autohtoni în momentele în care se retrăgeau din fața puhoaielor de năvălitori. Totuși, cu unii care s-au așezat pe teritoriul nostru sau în vecini au existat relații pașnice. Am dat dovadă de vitejie, inteligență și diplomatie și am supraviețuit.

I. Crăciunescu /6/ remarcă faptul că latinitatea noastră nu a putut fi alterată de năvălitori. Eram mai civilizați decât ei.

4. În epoca principatelor

Primul care critică trăsăturile de caracter ale poporului nostru este Dimitrie Cantemir în *Descriptio Moldaviae*.

Constantin Noica /7/ și Ioan F. Buricescu /8/ sintetizează părerile lui Dimitrie Cantemir: Dragoș a găsit o țară pustie și a răpit din țările vecine țărani care să lucreze pământul (afirmația pare hazardată). Oricum, după părerea domnitorului cărturar, moldovenii erau leneși (adunau hrană numai pentru a-și asigura strictul necesar adică pentru un an); nu făceau comerț decât cu produsele lor proprii și de aceea străinii au preluat această ocupație; erau chefuitori; și fataliști, credeau că Dumnezeu le-a scris destinul dinainte; erau curajoși și nu le era teamă de moarte.

Alți autori cred în calitățile populației noastre.

S. Mehedinți-Soveja /9/ remarcă faptul că românii nu au făcut crime în numele religiei. La noi au găsit ospitalitate prizonierii religioși din alte părți: pe husiții veniți din Cehia și Ungaria, cât și pe lipovenii prizonieri în Rusia, Alexandru cel Bun a refuzat să-i extrădeze din considerente de ospitalitate. Românul e tolerant și înțelegător: „Câte bordeie atâtea obicei”, „Fiecare cu legea lui.” Cel dintâi edict de toleranță nu l-a dat Constantin cel Mare, ci Galeriu (în 311 e.n.), care după mamă era dac.

M. Ralea crede că puterea de adaptare ne-a salvat ca națiune și ea constă din /10/: putere de observație; înțelegerea exactă a situației; sentiment mai mult decât pasiune; voință inconstantă dar nici apatică; spiritul descurcăreț chiar uzitând de mijloace neortodoxe (stăruință, favoruri, evitarea conflictelor cu cei mai puternici).

Defectele majore sau incipiente au fost amplificate de imperiile sub suzeranitatea cărora am ajuns, în special otomanii (care nu au putut să ne cucerească datorită nu numai vitejiei dar și calităților noastre diplomatice). Ioan F. Buricescu /8/, sintetizând pe D. Drăghicescu arată că acesta convertește în defecte chiar și calitățile noastre..

Drăghicescu afirmă că în perioada dominației turcești ne-am trândăvit și corupt, efectele acestei influențe se văd și

azi. Defectele noastre majore ar fi următoarele: umblatul cu jumătăți de măsură; pasivitatea; lipsa de energie; timiditatea; frica; lipsa de curaj; fatalismul, nepăsarea, iscusința în viclenie, inteligența fină utilizată în ironie; spiritul sarcastic; tendința autodestructivă.

5. Epoca modernă

C. Rădulescu-Motru /11/ consideră că avem puțină inițiativă individuală și că suntem dominați de un spirit de turmă. Ne luăm după zvonuri (mai ales în lumea satului unde țăranul e condus după eul colectiv și nu după cel individual), ne înregimentăm oricărui spirit de grup (politic sau oricare altul), omul de caracter fiind considerat cel ce nu contrazice părerea grupului. Suntem curajoși numai în masă (la război, la revoltă, în jurnalistică etc.), izolați suntem blânzi ca mieluşei, religioși când vedem exemplul celorlalți, facem paradă de sentimente naționale, dar în fața celui puternic suntem spășiți pentru că ne călăuzim după vorba: „Capul plecat sabia nu-l taie”.

C. Rădulescu-Motru face o apreciere foarte valabilă și astăzi: „Profitul capitalistului român provine din măiestria cu care acesta își aservește bugetul statului.” De asemenea, profesiile dorite sunt cele în care ne speculăm concetățenii: avocat, medic, politician etc.

I.F.Buricescu mai remarcă într-o altă lucrare a lui C. Rădulescu-Motru /12/ și alte trăsături ale poporului nostru:

- românul stă pe tânjeală un an și dă în brânci în ultimele zile;
- prețuiește lucrurile de moment, nu are spirit de economie;
- biserica n-a luat parte la viața practică (educația morală a oamenilor);
- individualismul nostru tradițional, contemplativ, nu are de-a face cu cel practic, burghez;